

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Qvaestio LXXVIII. De susurratione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

esset peccatum mortale. Et inferius in responsione ad ultimum dicitur quod resistendum est detractoribus, sicut raptoribus, uel oppressoribus aliorum. & i calce corporis articuli, quod sicut teneat ex Deut.

Art. 1. nius quæst. ad 3.

22. subleuare a finem ab infamia opprobrii &c. Videtur. n. hæc doctrina superiorem in articulo 7. q. 62. ad. tertium aduersari ubi dicitur, quod non reprehendens, solum tenetur quando ei incumbit ex officio. Hic. n. dicitur, quod non solum si incumbit ex officio, sed et si nouit periculum consequens, quod tenetur immo plus, quod tenetur ipsum sub onere infamiae iacentem subleuare.

In epist. ad Nepotianum in ult. pag. ante finem epist. tem. 1.

¶ Ad hoc dicitur, quod sententia auctoritatis est una & eadem hic, & superius. Neque. nan. redit, quod dicitur tenetur quis plus ob stare detractori, quam rapienti, uel inuadenti, seu percipienti, sed quod proportionaliter tenetur in omnibus materiis.

¶ Ad cuius euidenciam sciendum, quod tres numerati casus in litera ita se habent, quod primus respicit non solum bonum hominis, qui detrahit, uel bonum commune, sed et bonum proximi, cui detrahitur, præcipue si est et subditus illi, cui ex officio incumbit detractorem corrigere: quoniam tunc utrinque incumbit sibi cura, & ne detractor offendat, & ne proximus subditus ledatur in fama. Magis. n. tenetur ad defensionem subditorum, quam aliorum. & ideo regulandus est secundum regulas correctionis fraternæ, & iustitiæ: & inde discernere oportet quod est mortale, & quando non. Tertius uero respicit personam audientis, quantum in eius animo timor dominetur, ut. i. proponat charitati fraternæ humanæ: & hic secundum charitatis, & fraternitatis leges examinandus est. Secundus uero respicit

Li. 2. de Consideratione ad Eu genium circa finem illius

¶ Sed contra est, quod Hieronymus dicit. Caue ne lingua, aut aures habeas prurientes, aut alii detrahas aut alios audias detrahentes. RESPON. Dicendum, quod secundum Apostolum ad Romanos 1. Digni sunt morte non solum qui peccata faciunt, sed etiam qui facientibus peccata consentiunt: quod quidem contingit dupliciter. Vno modo directe, quando scilicet quis inducit alium ad peccatum, uel ei placet peccatum. Alio modo indirecte, scilicet quando non resistit, cum resistere possit: & hoc contingit quandoque non quia peccatum placet, sed propter aliquem humanum timorem. Dicendum est ergo, quod si aliquis detractiones audiat absque consentientia, uidetur detractori consentire, unde sit participes peccati eius. Et si quidem inducat eum ad detrahendum, uel saltem placeat ei detractio propter odium eius, cui detrahitur, non minus peccat, quam detrahens, & quandoque magis. Vnde Bernardus dicit. Detrahens, aut detrahentem audire, quid horum damnabilius sit, non facile dixerim. Si uero non placet ei peccatum, sed ex timore, uel negligentia, uel etiam uerecundia quadam omittat repellere detrahentem, peccat quidem, sed multo minus, quam detrahens, & plerumque uenialiter. Quandoque etiam hoc potest esse peccatum mortale uel propter hoc, quod aliquid ex officio incumbit detrahentem corrigere, uel propter aliquod periculum, quod audiens nouit consequens, uel propter rationem, quod timor humanus quodque potest esse peccatum mortale, ut supra habitum est.

Q. 3. art. 3. non ipsam infamiam

excitatas demus æquanimiter tollerare, ut nobis meritum crescat. ergo non peccat aliquis, si detractionibus aliorum non resistat. ¶ 2. Præter. Eccles. 4. dicitur. Non contra radices uerbo ueritatis ullo modo: sed quandoque aliquis detrahit uerbo ueritatis dicendo, ut supra dictum est. ergo uidetur quod non semper tenetur homo detractoribus resistere.

¶ 3. Præter. Nullus debet impedire id, quod est in utilitatem aliorum: sed detractio frequenter est in utilitatem aliorum, contra quos detrahitur. dicit. n. Pius Papa. Nonnumquam detractio aduersus bonos concitatur, ut quos uel domestica adulatio, uel aliorum fauor in alium extulerat, detractio humiliet: ergo aliquis non debet detractores impedire.

SED CONTRA est, quod Hieronymus dicit. Caue ne lingua, aut aures habeas prurientes, aut alii detrahas aut alios audias detrahentes.

RESPON. Dicendum, quod secundum Apostolum ad Romanos 1. Digni sunt morte non solum qui peccata faciunt, sed etiam qui facientibus peccata consentiunt: quod quidem contingit dupliciter. Vno modo directe, quando scilicet quis inducit alium ad peccatum, uel ei placet peccatum. Alio modo indirecte, scilicet quando non resistit, cum resistere possit: & hoc contingit quandoque non quia peccatum placet, sed propter aliquem humanum timorem. Dicendum est ergo, quod si aliquis detractiones audiat absque consentientia, uidetur detractori consentire, unde sit participes peccati eius. Et si quidem inducat eum ad detrahendum, uel saltem placeat ei detractio propter odium eius, cui detrahitur, non minus peccat, quam detrahens, & quandoque magis. Vnde Bernardus dicit. Detrahens, aut detrahentem audire, quid horum damnabilius sit, non facile dixerim. Si uero non placet ei peccatum, sed ex timore, uel negligentia, uel etiam uerecundia quadam omittat repellere detrahentem, peccat quidem, sed multo minus, quam detrahens, & plerumque uenialiter. Quandoque etiam hoc potest esse peccatum mortale uel propter hoc, quod aliquid ex officio incumbit detrahentem corrigere, uel propter aliquod periculum, quod audiens nouit consequens, uel propter rationem, quod timor humanus quodque potest esse peccatum mortale, ut supra habitum est.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod detractiones suas nullus audiat, quia mala quæ dicuntur de aliquo eo audiente, non sunt detractiones proprie loquendo, sed commutelia: ut dictum est. Possunt tamen ad notitiam alius detractiones contra ipsum factæ aliorum relationibus peruenire: & tunc sui arbitrii est detrimentum sue fame pati, nisi hoc uergat in periculum aliorum, ut supra dictum est. Et ideo in hoc potest commendari eius patientia, quod patienter detractiones sustinet. Non autem est sui arbitrii, quod patiat detrimentum fame alterius, & ideo in culpam ei uertitur, si non resistit, cum possit resistere eadem ratione, qua tenetur aliquis subleuare a finem alterius iacentem sub onere, ut præcipitur Deut. 22.

AD SECUNDUM Dicendum, quod non semper aliquis debet resistere detractori, arguendo eum de falsitate. & maxime si sciat uerum esse quod dicitur. sed debet eum uerbis redarguere de hoc, quod peccat fratri detrahendo, uel saltem ostendere quod ei detractio displiceat per tristitiam faciei, quod ut dicitur Prouerbio. 25. Ventus Aquilo dissipat pluias, & facies tristis linguam detrahentem.

AD TERTIUM Dicendum, quod utilitas, quæ ex detractioe pronit, non est ex intentione detractoris, sed ex Dei ordinatione, quod ex quolibet malo elicit bonum: & ideo nihilominus est detractio resistendum, sicut & raptoribus, uel oppressoribus aliorum, quamuis ex hoc oppressis, uel spoliatis per patientiam meritum crescat.

QVAESTIO LXXIII.

De usurratione in duos articulos diuisa.

¶ DEINDE considerandum est de usurratione. ET CIRCA hoc queruntur duo.

¶ Primo, utrum usurratio sit peccatum distinctum a detractione. ¶ Secundo, quod horum sit genus.

ARTICVLVS PRIMVS.

Utrum usurratio sit peccatum distinctum a detractione.

AD PRIMUM sic procedit. Vt quod usurratio non sit peccatum distinctum a detractione. Dicitur. Iisdem li. Etymologiarum. Usuratio

furratio, dubium occurrit an furratio sit unius speciei specialissime. & est ratio dubii: quia furratio dicitur directe contra amicitiam suam detractionem. & contumelia contra honorem. Constat autem amicitiam esse multas species, scilicet honestatis &c. Videtur ergo quod furratio in toto debeat distingui species, quae sunt amicitiae species.

¶ 2 Præ. Leuitici 19. dicitur. Non eris criminator, nec furratio in populis: sed criminator, idem uidetur esse quod detractor: ergo est furratio a detractione non differt. ¶ 3 Præ. Ecclesi. 28. dicitur. Surratio, & bilinguis maledictus erit: sed bilinguis videtur idem esse quod detractor, quia detractorum est duplici lingua loqui, aliter scilicet in absentia, & aliter in praesentia: ergo furratio idem est quod detractor.

SED CONTRA est, quod Ro. 1. super illud, Surratores, detractores, dicitur * glof. Surratores, inter amicos discordiam seminantes: detractores, qui aliorum bona negant, uel minuunt.

RESPON. Dicendum, quod furratio, & detractor in materia conueniunt, & etiam in forma, siue in modo loquendi, quia uterque malum occulte de proximo dicit: propter quam similitudinem interdum unum pro alio ponitur. Vnde Ecclesi. 5. super illud, Non appelleris furratio, dicitur * glof. id est, detractor. Differunt autem in fine, quia detractor intendit denigrare famam proximi: unde illa mala de proximo praecipue profert, ex quibus proximus infamari possit, uel saltem diminui eius fama: furratio autem intendit amicitiam separare, ut patet per * gl. inductam, & per illud quod dicitur Proverbio. 26. Surratio subtrahit iurgia conquefcunt: & id furratio talia mala profert de proximo, quae possunt contra ipsam commouere animum audientis secundum illud Ecclesi. 28. Vir peccator conturbabit amicos, & in medio pacem habetium immitit inimicitiam.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod furratio, in quantum dicit malum de alio, dicitur detractor. In hoc tñ differt a detractore, quia non intendit simpliciter malum dicere, sed quicquid sit illud quod possit animum unius perturbare contra alium, etiam si sit simpliciter bonum, tñ apparet malum in quantum displicet ei, cui dicitur.

AD II. dicendum, quod criminator differt a furratore & a detractore: quia criminator est qui publice crimina aliis imponit uel accusando, uel cõuiciando: quod non pertinet ad detractorem, & furratorem.

AD TERTIUM dicendum, quod bilinguis proprie dicitur furratio. Cum enim amicitia sit iter duos, nititur furratio ex utraque parte amicitiam rumpere: & ideo duabus linguis utitur ad duos, ueni dicens malum de alio, pp quod dicitur Ecclesi. 28. Surratio, & bilinguis maledictus. & subditur. Multos enim turbauit pacem habentes.

ARTICVLVS II.

Utrum detraçtio sit grauius peccatum, quam furratio.

AD SECUNDVM sic proceditur. Videtur, quod detraçtio sit grauius peccatum, quam furratio. Peccata enim oris consistunt in hoc, quod aliquis maledicit: sed detractor dicit de proximo ea, quae sunt mala simpliciter, quia ex talibus oritur infamia, uel diminuitur fama: furratio autem non curat dicere nisi mala apparentia, quae scilicet displicent audienti: ergo grauius peccatum est detraçtio, quam furratio.

¶ 1. Præ. Quicumque aufert alicui famam, aufert ei non solum unum amicum, sed multos: quia intellectus unius cuiusque refugit amicitiam infamiam personarum. unde contra quemdam dicitur Paral. 19. His qui oderunt Dominum, amicitia iungeris: furratio autem aufert unum solum amicum: grauius ergo peccatum est detraçtio quam furratio.

¶ 2. Præ. Iacob. 4. dicitur. Qui detrahit fratri suo, detrahit legi, & per consequens Deo, qui est legislator: & sic peccatum detraçtionis uidetur esse peccatum in Deum, quod est grauius, ut supra habitum * est: peccatum autem furrationis est in proximum: ergo peccatum detraçtionis est grauius, quam peccatum furrationis.

SED CONTRA est, quod dicitur Ecclesi. 5. Denotatio pessima superbilinguem: furratori autem odium & inimicitia, & contumelia.

RESPON. Dicendum, quod sicut supra dictum * est, peccatum in proximum tantum est grauius, quantum per ipsum maius nocumentum proximo inferatur: nocumentum autem tantum maius est, quantum maius est bonum quod tollitur. Inter cetera uero exteriora bona praeminet amicus, quia sine amicis nullus uiuere potest, ut patet per Philosophum in 8. Eth. unde dicitur Ecclesi. 6. Amico fideli nulla est comparatio. Fama autem ipsa, quae per detractionem tollitur, ad hoc maxime necessaria est, ut homo idoneus ad amicitiam habeatur: & ideo furratio est maius peccatum, quam detraçtio, & etiam quam contumelia, quia amicus est melior, quam honor: & amari, quam honorari, ut in 8. Ethicorum, Philosopho dicit.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod species, & grauitas peccati magis attenditur ex fine, quam ex materiali

res, alter excluditur a societate commercii, huiusmodi furratio non est simpliciter furratio: sed sicut qui furatur ut moechetur, magis est mechus, quam fur: ita hic magis est adulter, lauo &c. quam furratio. & haec dicta sunt, ut perspicias, quod particulares fines, ad quos ordinatur furratio in dissolutione amicitiarum siue spectent ad uile siue ad delectabile, seu illorum opposita, non uariant furrationis species, sed apponunt circumstantiam alterius speciei, ut exempla allata ostendunt.

In eisdem articulis questionis septaegime quartae, mementur ut scias distinguere furrationem siue detractionem tam contumeliam, quam detractionem, scilicet in materialem, & formalem. & quod licet furratio formalis, quae scilicet intendit separationem amicitiae, sit mortale peccatum ex suo genere materialiter, tamen non est mortale. Possit tamen esse mortale, sicut de detractione dictum est, quando scilicet culpabiliter homo ad utramque partem sic loquitur, ut inferat diuortium amicitiae: nec de hoc curat: hoc enim est peccatum, quod notabiliter laedere honorem, aut famam proximi praeter intentionem.

Mal. q. 10. ar. 1. ad 3.

2. d. 2. 3. & 1. q. 73. ar. 3. & 6.

Ar. 3. & 1. q. 73. ar. 8.

li. 3. Eth. 2. 10. 5.

1. 8. c. 3. to. 5.

riali obiecto: & ideo ratione finis susurratio est gra- uior, quam uis detractor quandoque peiora dicat.

AD SECUNDVM dicendum, quod fama est dispo- sitio ad amicitiam, & infamia ad inimicitiam. Dispo- sitio autem deficit ad eam, ad quod disponit: & ideo ille qui operatur ad aliquod, quod est dispositio ad inimicitiam, minus peccat, quam ille qui directe ope- ratur ad inimicitiam inducendam.

AD TERTIVM dicendum, quod ille qui detra- hit fratri, in tantum videtur detrudere legi, inquan- tum contemnit preceptum de dilectione proximi. contra quod directius agit, qui amicitiam destrum- pere nititur. Vnde hoc peccatum maxime contra Deum est, quia Deus dilectio est, ut dicitur 1. Io. 4. & propter hoc dicitur Proverb. 6. Sex sunt quae odit Dominus & septimum detestatur anima eius: & hoc septimum ponit eum, qui seminat inter fratres discordiam.

¶ Super quatuor septima- gesime quinte arti- culum primum.

QVAESTIO LXXV.

De Derisione in duos articulos diuisa.

IN articulo utroque simul questio. se- ptuagesime quinta nota primo, quod ali- de habet irrisio di- stinctionem ab aliis peccatis verborum contra proximum, & aliunde habet graui- tatem. Na distinctio- nem habet a fine ma- lo, ad quem directe tendit, scilicet ab eru- bescentia, & confu- sione, quam intendit causare in proximo. Grauitatem vero ha- bet a contemptu pro- ximi maiore in mo- do iocoso, quam se- rio.

¶ ENDE considerandū est de derisione. ¶ ET CIRCA hoc quaeruntur duo.

¶ Primo, Vtrum derisio sit pecca- tum speciale, distinctū ab aliis pec- catis, quibus per uerba nocumen- tum proximo inferitur.

¶ Secundo, vtrum derisio sit pec- catum mortale.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum derisio sit speciale peccatum ab aliis praemissis distinctum.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur, quod derisio non sit speciale peccatum, ab aliis praemi- sis distinctum. Sublannatio. n. ui- detur idem esse quod derisio: sed sublannatio ad contumeliā uide- tur pertinere. ergo derisio non ui- detur distingui a contumelia.

¶ 2. Praet. Nullus irridetur, nisi de aliquo turpi, ex quo homo erube- scit: huiusmodi autem sunt pecca- ta, quae si manifeste de aliquo di- cuntur, pertinent ad contumeliā: si autem occulte, pertinent ad de- tractionem, siue susurrationem. ergo derisio non est uitium a praemissis distinctum.

¶ 3. Praet. Huiusmodi peccata di- stinguuntur secundum nocumē- ta, quae proximo inferuntur: sed per derisionem non inferitur aliud nocumentum proximo, quā in honore, uel fama, uel detri- mento amicitiae: ergo derisio non est peccatum distinctum a praemissis.

SED CONTRA est, quod derisio sit ludo, unde & illusio no- minatur: nullum aut praemissoru- ludo agitur, sed serio. ergo derisio ab omnibus praedictis differt.

¶ Super

RESPON. Dicendum, quod derisio est peccatum uerborum praecursum intentionem proferentis: & ideo secun- sa quae quis intendit contra alium loquen- modi peccata distinguuntur. Sicut autem uiuando intendit conuittari honorem & detrahendo dimouere famam, & intulere amicitiam, ita etiam irridendo aliquis quod ille qui irridetur, erubescat. Erubescit autem ab aliis, ideo etiam peccatis distinguitur a praemissis peccatis.

AD SECUNDVM dicendum, quod derisio & irrisio conueniunt in fine, sed differunt quia irrisio fit ore, id est, uerbo & cacumina- tio autem naso rugato, ut dicitur gal. super. 2. Qui habitat in caelis, irridebit eos. Talis ferentia non diuersificat speciem uitium: differt a contumelia, sicut erubescencia a tione. Est enim erubescencia timor debita- situr Damasc. dicit.

AD SECUNDVM dicendum, quod de opo- fo aliquis apud alios & reuerentiam me- mam, & apud seipsum bonae conscientiae secundum illud 2. ad Corinth. 1. Gloria est, testimonium conscientiae nostrae. Vnde, de actu turpi, id est, uisioso, apud alios- litur hominis honor, & fama ad hoc lo- sus, & detractor turpia de alio dicitur. aut per turpia, quae dicuntur, aliquis perdit gloria per quandam confusionem, & erubescit & ad hoc turpia dicit derisor. Et hoc quod coicatur praedictis uitiis in materia, differt a derisio est peccatum speciale.

AD TERTIVM dicendum, quod derisio & quies illius magnum bonum est, sicut Pro. 15. Secura mens quasi iuge conuictor qui conscientiam alicuius inquitat. contu- sum, aliquid speciale nocumentum est derisio est peccatum speciale.

ARTICVLVS II.

Vtrum derisio possit esse peccatum mortale.

AD SECUNDVM sic proceditur. Videtur, quod derisio non possit esse peccatum mortale. ne enim peccatum mortale contrariatur: sed derisio non ut contrariari charitatem: ludo quaque inter amicos, unde & derisio- tur. ergo derisio non potest esse peccatum mortale. ¶ 2. Praet. Derisio illa uidetur esse peccatum mortale, quae iniuriā Dei: sed non omnis derisio, quae iniuriā Dei, est peccatum mortale: alioquin quae recidualet i aliquod peccatum mortale: panituit, peccaret mortaliter. Dicitur enim quod irrisor est, & non panitens, qui ad hoc con- nitet. Similiter & sequeretur, quod contumeliosus esset peccatum mortale: quia, sicut Greg. dicitur. Per struthionem significatur illud, quod dicitur equum, id est, hominem iustum. & dicitur id est, Deum. ergo derisio non est peccatum mortale.

¶ 3. Praet. Contumelia, & detractio uisio- uiora peccata, quam derisio, quia minus erubescit serio, quā ioco: sed non ois derisio mortale ē peccatum mortale ergo multo minus derisio est peccatum mortale.

SED CONTRA est, quod dicitur Pro. 15. Ir- ridet illudores: sed deridere Deum, est peccatum mortale, ut patet per illud in Psal. 2. Qui habitat in caelis, irridebit derisio est peccatum mortale.